

формування цілісного соціокультурного простору, де українська книга відповідала б найвищим європейським стандартам.

Поєднання філологічного аналізу з практиками інтелектуального менеджменту дозволило йому створити тривкий фундамент для українсько-польського наукового діалогу.

Студентські дослідження у контексті сучасних лінгвістичних студій повинні базуватися на тій науковій сумлінності, яку плекав Василь Сімович [3, с. 15].

Список використаної літератури

1. Комариця М. М. Василь Сімович – редактор і видавець: штрихи до творчого портрета. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. Львів, 2010. Вип. 2. С. 85–94.
2. Погребенник Ф. П. Василь Сімович (1881–1944). Життєпис і діяльність. *Василь Сімович – визначний діяч української культури*. Чернівці : Рута, 2001. С. 40–52.
3. Сімович В. Праці у двох томах. Т. 1: Мовознавство / упоряд. Л. Ткач. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 512 с.
4. Хобзей Н. В. Василь Сімович – мовознавець, редактор, педагог. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми української термінології. 2011. № 709. С. 110–115.

Лідія Ковалець,
доктор філологічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ПРАЦЯ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА «ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ. ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНІСТЬ (ІЗ НАГОДИ СТОЛІТТЯ УРОДИН)» (1934) В АСПЕКТІ ЗМІСТУ Й ФОРМИ

Гене́за видання, її зв'язок із буковинськими сторінками біографії В. Сімовича та його просвітницько-науковою стратегією. Праця як закономірний підсумок тривалих інтересів автора, а не випадкова ювілейна публікація.

Продовження видавничої традиції львівської «Просвіти», започаткованої Д. Лукіяновичем (брошура «Про Осипа Юрія Федьковича» (1913)), але явище іншого авторства, вже на новому етапі суспільного розвитку. Зв'язок із попередньою літературою про Федьковича, зокрема вступною статтею М. Драгоманова до київського видання повістей поета (1876) та «Життєписом...» О. Маковея (1911). Розгляд праці у подвійному контексті — особистісно-біографічному і програмно-науковому — як необхідна передумова адекватної оцінки її місця в корпусі федьковичезнавчих студій першої третини ХХ ст.

Суспільно-політичний контекст появи видання. Румунська окупація Буковини, заборона відзначення ювілею письменника в краї й перенесення заходів до Галичини як чинники, що надали нарисові прихованого правозахисного і маніфестаційного характеру. Ім'я Федьковича як символ спротиву асиміляції та живий аргумент на користь самотності й тягlosti українського культурного життя в краї. Авторське застереження у фінальних рядках проти того, щоб «святкування покінчилися звичайними тільки поминками» [1, с. 1], як прихований заклик до культурницької дії. Суспільно-політичне закорінення тексту як чинник, що суттєво розширює його значення порівняно з можливими оцінками кваліфікації нарису виключно як явища популярного просвітянського федьковичезнавства.

Жанрова природа Сімовичевого нарису як біографічно-критичного нарису з виразними ознаками народознавчого есею. Жанрова неоднозначність тексту як його стильова перевага, а не недолік. Переростання усталеного формату «просвітянської книжечки» при збереженні широкої доступності викладу. Від біографії — послідовне відтворення життєвого шляху поета, від критичного нарису — оцінні судження й інтерпретаційні побудови, від народознавчого есею — розгорнутий вступний екскурс у суспільно-культурну ситуацію Буковини. Органічне взаємопроникнення цих трьох вимірів як визначальна риса інтонаційної єдності праці. Подвійна оптика видання — Федькович як людина і митець (В. Сімович) та як діяч «Просвіти» (І. Брик у «Додатку») [див.: 1, с. 52-

67] – як свідоме вписування поета одночасно в біографічно-творчий і суспільно-інституційний контексти.

Структурна організація матеріалу за принципом хронологічно-сміслових блоків замість традиційного академічного поділу на нумеровані розділи. Функція вступного екскурсу в суспільно-культурне середовище Буковини від середини XVIII-го до другої половини XIX ст. як самостійного риторичного аргументу, а не лише «тла» для біографічної оповіді. Прийом «підготовки ґрунту» перед появою головного героя як педагогічний і риторичний хід просвітницького жанру. Ліричний відступ про Гуцулію як емоційний «вхід» у тему — засіб налаштування читача на сприйняття Федьковича конкретною людиною з конкретного місця. Синтаксичні та смислові містки між загальним і конкретним як характерний структурний прийом, що відтворюється щоразу при переході від одного етапу біографії до іншого.

Аналіз творчості Федьковича у праці В. Сімовича. Генетичний підхід як провідний метод — оцінка творів там і тоді, коли вони з'являються в біографічній оповіді. Ієрархія жанрів в авторських оцінках: найвище поцінування прози та «вояцької» лірики раннього періоду, стримано-критична позиція щодо драматургії і пізньої поезії з надмірним шевченківським впливом. Проникливе зауваження про те, що герої Федьковичевих оповідань — «люди якісь небуденні, всі вони наче в недільний одяг повдягані» — як прояв «такої тайни таланту великого мистця» (1, 26). Сміливість судження про втрату Федьковичем творчої самобутності під тиском шевченківського впливу і водночас констатація подолання цієї залежності в зрілій ліриці після 1868 р.

Федькович як громадський діяч і освітянин у висвітленні В. Сімовича. Путилівське десятиліття (1863–1872) як найбільш «Сімовичевий» за духом блок нарису. Федькович-захисник інтересів 16 гуцульських громад у сервітутовому процесі, справедливий сільський вїйт, будівничий церкви й освітянин. Підготовка «Букваря» народною мовою (1867) та «Співаника» (1869) як свідчення поєднання поетом слова з ділом. Особлива теплота авторської інтонації в описі цього періоду як показник ціннісних пріоритетів самого В. Сімовича — для якого

Федькович важливий не лише як митець, а передусім як людина, що реалізувала просвітницький ідеал на практиці.

Концепційне ядро праці — ідея «випередження» Федьковичем своєї епохи і свого середовища. Уся попередня розповідь як розгорнута аргументація на користь цього висновку: громада постійно відставала від поета у розумінні народної мови, у ставленні до освіти, у здатності оцінити значення живого слова. Дидактичний і суспільний вимір ідеї: апеляція до сучасників як заклик «наздогнати» поета. Перетворення літературознавчого тексту на маніфест — розповідь про минуле як заклик до дії в теперішньому. Ця риса як характерна для просвітницької літературознавчої традиції загалом і для Сімовичевого стилю зокрема.

Подвійний адресат видання — читач із простолюдю та освічений інтелігент. Способи одночасного задоволення обох читацьких груп: пояснювальні вставки й термінологічні тлумачення для широкої аудиторії та стислі інтелектуальні паралелі для фахівця. Система приміток як паратекст із подвійною функцією — хронологічно-довідковою для освіченого читача та тлумачною для широкого загалу. Принцип подвійної адресованості науково-популярного тексту як явище, притаманне й іншим просвітницьким виданням тієї доби, однак реалізоване у Сімовича з особливою органічністю — без ефекту «двошаровості» чи внутрішньої суперечності тексту.

Мова нарису як зразок літературної норми першої третини ХХ ст. із свідомою орієнтацією на народну основу. Відсутність «язичія», церковнослов'янізмів і надлишкових запозичень. Характерні риси синтаксису — розлоге ритмічно впорядковане речення, схильність до анафори й паралелізму. Техніка цитування як залучення поетичного слова Федьковича до доведення авторської тези, а не як прикраса тексту. Майстерно дібрана деталь — сардак, якого Федькович «ніколи таки вже не скидав»; наймит, якому він заповів увесь масток – як засіб непрямого коментаря замість прямого авторського пояснення. Наративна стратегія присутнього авторського голосу як ознака близькості до традиції «белетризованих біографій» міжвоєнного двадцятиліття.

Значення праці В. Сімовича в літературознавчому дискурсі 1930-х років і сьогодні. Нарис як один із перших цілісних популярних «портретів» Федьковича, що органічно поєднує біографію, аналіз творчості й широкий суспільно-культурний контекст. Рідкісний для доби зразок синтезу наукового та художньо-публіцистичного стилів. Праця як документ федьковичезнавства і водночас свідчення дієвості науково-популярної розвідки в умовах національного поневолення, форма спротиву через культуру. Майже повна відсутність нарису в сучасному науковому обігу як прогалина, що потребує заповнення. Перевидання як найкраща перспектива для повноцінного введення тексту в літературознавчий дискурс.

Список використаної літератури

1. Сімович В. Юрій Федькович. Життя й діяльність (Із нагоди 100-ліття уродин). З додатком: Іван Брик. Федькович у «Просвіті». Львів : Накладом Т-ва «Просвіта», 1934. 72 с.

Лариса Корновенко,
кандидат філологічних наук, доцент
Черкаський національний університет
імені Б. Хмельницького

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЦІННІСНА КАТЕГОРІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ КАРТИНАХ СВІТУ

Сучасний антропоцентричний світ європейської культури та цивілізації актуалізує питання толерантності на всіх рівнях: особистісному і міжособистісному, державному і міждержавному. Особливо яскраво висвітлює значущість питання толерантності у світовому співтоваристві та в міжкультурному спілкуванні сучасна політична ситуація. Політична толерантність знаходить своє відображення у мовленні, її дослідження викликає інтерес саме через недостатню увагу до цієї теми.

Толерантність, у традиційному використанні в українській мові – *терпимість*, це адекватне і коректне сприйняття ‘*іншості*’, ‘*інакшості*’, в польській мові – *tolerancja, tolerancyjny*, що означає повагу до свободи інших, їхніх поглядів та звичаїв. Польською мовою часто наголошують, що